

Naujienu Antroji Dalis

NR. 776

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXI METAI

PULGIS ANDRIUSIS

Romualdas Juknevičius: asmuo ir kūryba

(Palaidi prisiminimai)

R. Juknevičių ėmiau pažinti VD universitete, nors iš matymo jį prisiminiau iš Aušros gimnazijos, kur buvo prisiglaudusi ir Aukštesnioji Komercinė mokykla kampininkės teisėmis (aušroakai baigdavo pamokas prieš 14 val., o komersantai pradėdavo apie 16 val., vadinaši, vieni ir kiti nesusieidavo į krūvą. Tik tai girdėjau, kad su St. Pilkos pagalba R. Juknevičius įdomiai pastatęs Moljero Skrajantį Gydytoją ir pats charakteringai vaidinęs vyriausią rolę.

Žemutis, lieknas šviesiaplaukis R. Juknevičius puošniai rengėsi, smarkiai išsiskirdamas universiteto koridoriuose tarp kaimiečių jaunuolių. Šią silpnybę jis išsaugojo visą gyvenimą. Mums, bohemos žmonėms, tatau dvelkė nedovanotinu miesčioniškumu. Kietai iškrakmolytos apykaklės, kantu suglajstytos kelnės, rankogaliai su mandriom sankabėlėm, ant kaklaraiščio kažkoks metalinis blizgutis, švarko kišenėje tvarkingai sulankstyta fantazija, įsikvėpinęs. Universitete daugiausia laikydavosi su savo sužadėtine (vėliau — žmona, vedė ankstyboj jaunystėj), lyg vengdamas pilkosios studentų minios. Patempta apatinė lūpa ir priekį ženklino išdidumą ar panieką. Ir korporaciją pasirinko vieną iš pačių miesčioniškiausių, kažkokią fraternitą, kurios tikslas kurstyti draugystę, garbę ir kitokią velniavą. Juostelės, uniforminės kepuraitės, vėliava nei pridėti, nei atimti, viskas tip top, auksas - sidabras. Rinktinių, turtingų tėvėlių vaikėlių savybės dvasia. Nors ir vėliau, jau galutinai bei prapultinai įsiteatrinęs, metė tuos korporantiškus gražgrožius, bet išorinio valyumo niekada neprarado bet kokiomis aplinkybėmis (net Bachaus saturnaliuose nepamesdavo žmogiško paveikslėlio). Tų laikų humanitai, kurie jautėsi mūsų pateptaisiais, pabrėžtinai didžiavosi kiaurais batais, suglamžytomis studentiškomis kepuraitėmis (baltomis su žaliais lankeliais), ant pečių nugulusiom kudlom. Atsimenu, susitikę ties Karo Muziejum su Antanu Miškiniu, kalbas baigdavom karčiais apgailėstavimais, rašydavom į nuostolius tuos uteniškius moksladraugius, kurie, atvažiavę Kaunan, sumiesčionėdavo, vadinaši, imdavo puošti, vaikštinėdavo Laisvės Alėjos viduriu įsikvėpinę, pasiramsciuodami grakščiomis lazdelėmis, kamašuoti, skrybėliuoti. Mūsų manymu, iš jų jau nieko kūrybiška negalima tikėtis, pabaltinti karstai. Nors iš vienos pusės mes

bazavomės lietuvišku kaimu, bet nesąmoningai medžiojome rusiškojo studento-vaikatos stilių (ar gi mūsų kaimas pasižymėjo nevalyvumu?).

Dar R. Juknevičiaus brožas, kuris skyrė jį nuo mūsų, kaimo jurgių, buvo jo pasimėgavimas rusiška kultūra, kalba. Koridoriuose jisai su savo mergaite (abu grynakraujai žemaičiai) kalbėdavosi rusiškai. Tai jam vėliau buvo nemaža kliūtis lietuviškajame teatre, kai teko sunkiomis pastangomis gydytis nuo svetimo akcento. Humanitari-niame Fakultete jį vis matydavau doc. M. Banevičiaus paskaitose. Šis auksaburnis rusas taip įelektrizuodavo jaunuosius klausytojus, jog jie išeidavo iš auditorijos kaip iš pirties. Grožis išgelbės pasaulį, žmonija rieda į ateitį, kur įšviešpataus gėris, tiesa, idealizmas, artimo meilė. Gromulodami Turgenevą, Dostojevskį lektorius ir studentai gyveno niekieno žemėje (tuometinėje Rusijoje šie šūkliai nebegaliojo, Dostojevskis ir Turgenevas buvo draudžiamųjų sąrašė, o nepriklausomos Lietuvos jaunimas turėjo kitus siekius). M. Banevičius ne dėstė, kaip mes suprantam, rusų literatūrą, bet ją skelbė kaip evangeliją, kaip kad šventikas iš sakyklos. Vietoj faktų, kritikos, jis bėrė idėjas. Juk rusų klasikais skelbė tiesą, gėrį, grožį, meilę, vadinaši, tuos pačius idealus, kaip ir Kristaus evangelija. Ergo, dieji menininkai yra pranašai, apaštalai, o meno mylėtojai — didelė tikinčiųjų bendruomenė. Tik prisiminkime mūsų vyresniosios kartos, kurios dalis mokėsi Rusijoje ar ten pabėgo nuo karo, pasakojimus apie šaliapiną, aktorių Kačalovą, Maskvos Dailės Teatro spektaklius, apie L. Tolstojų, Stanislavskį, dail. Riepiną, šokėją Anną Pavlovą, P. Čaikovskį. Tai pusdieviai iš Olimpo šlaitų, tai prometėjai, kuriems mirtingieji yra teverti deginti smilkalus ant altorių.

Šioje tvankioje pamaldumo nuotaikoje brendo nemaža mūsų scenos ir literatūros jaunimo, kuriam buvo prieinama rusų kalba. P. Juodelis (vėliau apvažinėjęs Vak. Europą per kelis mėnesius ir pareiškęs, kad tenai dvasinės versmės jau yra išsismė), Alg. Jakševičius, vėliau persimetęs į Amerikos dramaturgiją, Henrikas Kačinskas, iš dalies A. Gričius-Pivoša (jį stipriai veikė žemaitybės priešnuodžiai) ir tutti quanti. Dalis vyresniosios kartos literatų per Jeseniną ir Majakovskį plus Marinetti atsikratė evangeline meno dvasia, įpūsdami keturvėji-

(Nukelta į 3 psl.)

Puvis de Chavannes

"Žvejo šeima"

S. DUBYSA

SIUNTINYS

Naujas Lincoln'o automobilis sustojo Wellesley Hills prie pat garažo durų. Išlipęs daktaras dar kartą apžiūrėjo savo naują pirkinį. Mašina tikrai buvo puiki. Saulėje ji blizgėjo kaip žaislas. Didelė, erdvi, šviesi kaip Atlantic City smėlis. Vidus išklotas gelsva oda.

"Be reikalo Gražina norėjo visai juodo. O kam? Juk aš ne graborius", galvojo daktaras, apeidamas mašiną aplinkui. Pradžioje manė įvežti į garažą, bet vėliau pakeitė savo nuomonę ir nusprendė palikti geriau lauke, nes čia gali visą geriau matyti, o garaže nuleisi duris, ir tiek.

Perkant betkokį naują daiktą, daktarui visuomet prisimindavo netolima praeitis, bet jau lyg pro miglas... Ir dabar jis buvo labai patenkintas, kad paklausė seno tėvo ir studijavo mediciną, o jau tikrai beveik vienu tarpu buvo pasiryžęs mesti ir pereiti į teisių fakultetą. Žinoma, su teisių mokslu čia atvažiavęs tokių automobilių nesvajok. Purtydamas švarko kampas ir dar kartą palyginęs kelnų kantus, pagaliau daktaras atsikratė visokiom nereikalingom mintim ir sustojo iš tolo, kaip paprastai, prie savo naujos rezidencijos. Pagal jo pajamas, žinoma, jam juk ir tilko gyventi turtingame Bostono rajone, kur viskas paskendę žalume, o gatvių medžių viršūnės suaugusios į gyvą vainiką. Namai buvo mūriniai, dviejų aukštų, ne nauji, bet švariai užlaikyti. Svarbiausia — už namų buvo didelis sklypas vaikams ir sodas su keliais šimtais rožių bei tvenkiniu, į kurį tik šiemet įleido rausvai auksinių žuvelių.

Apžvelgęs visą savo sodybą,

patenkintas daktaras smagiai paspaudė skambučio mygtuką. Tuoj pat pro duris išsoko Rimutis ir Nijolytė, o iš paskos pasirodė ir Gražina.

— O! Kaip anksti šiandien! Negirdėjome nė kai įvažiavai! — linksmi prašneko Gražina.

— Nauja mašina važiuoja kaip ant stalo! Tai kur čia girdėsi? — juokavo daktaras.

— Gerai, kad anksti sugrįžai.

— Tai... jau taip išeina. Mat, lignoninės "fronte nieko naujo", o juk šiandien trečiądienis — daktarų diena. O kas gero namie? Kas skambino? O laiškų ar yra? — linksmi klausinėjo daktaras mažąjį Rimutį jau laikydamas ant rankų. Vaikai taip smarkiai čiauskėjo, šaukė, siausdami su tėčiu, kad Gražina, pradėjusi pasakoti apie laiškus ir laikraščius, pagaliau sustojo ir nutilo. Tik vėliau, pasitaikius mažai pertraukėlei, ji vėl pradėjo, kad yra vienas laiškas, bet ji bijo jį praplėsti ir skaityti.

— O kodėl? Kas rašo? — paklausė daktaras, sukdamas Rimutį aplink save.

— Algimantas... iš Sibiro...

— Tai reikia greitai skaityti. Gal pagalbos šaukiasi? — susirūpinusiu veidu skubėjo daktaras, Rimutį statydamas ant grindų.

Laiškas buvo neilgas. Matyt, Algimantas nežinojo, ar jie tikrai gaus, todėl daug ir neprirašė. Gražina drebančiom rankom vartė pageltusį voką, apklijuotą rusiškais ženklais, ir pakulnio skaičiavimo sąsiuvinio prirašytą nepilną puslapį.

Brangieji, Rašau iš tolimojo Sibiro. Gyvename Irkutske. Dabar jau daug geriau, nes turime ko pa-

valgyti. Mes išvažiavome, jei dar prisimenate, iš namų keturi. Mama, amžiną atilsį, mirė Novosibirske plaučių uždegimu. Ten ir palaidota. Tuoj po mamos mirė ir Kęstutis. Jis buvo labai silpnas ir visą laiką sirgo. Jis palaidotas šalia mamos. Jei- gu Jūs tikrai gyvenate Amerikoje ir jeigu šis laiškas pasieks Jus, tai, jei galite, rašykite.

Visus karštai bučiuoja
Algimantas

— Ašaros nieko nepadės... Matyt, jau taip buvo skirta. Mums, žinoma, reikia skubiai rašyti ir svarbiausia tuoj pasiųsti siuntinį. Juk mes, tiesą pasakius, dar niekam ir nesuintėm, o kiti, žiūrėk, jau šimtus yra pasiuntę, — ramiu balsu kalbėjo daktaras.

— Mamyte, o kiek Kęstučiui buvo metų, kai jį išvežė? — paklausė Nijolytė.

— Ir aš noriu! — šaukė mažasai Rimutis.

— Mamyte, papasakok mums daug daug apie Kęstutį! — šaukė abu vaikai.

— Gerai, vaikučiai, — šluostydama akis, tarė Gražina. — Mes šiandien nežiūrėsime jokios televizijos, bet aš jums papasakosiu viską apie Kęstutį ir apie mūsų paliktus namus...

◆
Vieną rytą daktaras gėrė kavą verandoje ir, vartydamas laikraščius, kažin kodėl prisiminė Sibirą.

— Tiesa, Gražina, o kaip ten su tuo siuntiniu? Juk žadėjom pasiųsti. Gal šį trečiadienį nuvažiuotume? — pildamas grietinėle, paklausė daktaras.

— Tikrai žadėjome pasiųsti, — atsiliepė Gražina, — bet galima, kad aš šį trečiadienį joku būdu negaliu. Matai, turiu visokių reikalų, o, be to, dar reikia šio to nusipirkti. Juk artėja mūsų vieneto balius. Aš gi negaliu pasirodyti su pernykščia suknele. Paskiau dar norėjau prie tos žalsvo brokado suknelės pririnkti auskarus. Juk tau ta suknelė irgi patinka? Tai, matai, sakysi, kad tai vis smulkmenos, bet aš juk be jų apsieiti negaliu...

— Tai tada šeštadienį?

— Juk tu pats žinai, kad Montvilų Vidutės gimimo diena. Visi jau seniai užprašyti, ir Nijolytė turi net dovanėlę paruošusi. Tai kaip dabar čia? Juk nepatogu... Gali supykti...

— Na, tai gerai! Pažiūrėsime kitą kartą! — užbaigė daktaras.

◆
Praėjus keliems mėnesiams, Gražina vaikščiojo po sodą ir žiūrėdama gėlių. Vyras su vaikais buvo išvažiavęs pasivažinėti po parką. Rami artėjančio vakaro vėsuma gaivino ją. Oras buvo pilnas žiedų kvapo, ir gai-vi šiluma sklido nuo pilnavidurių jazminų. Ji buvo apsilikusi gėlėtu, japoniško šilko chalatū ir tikrai tiko prie viso žydinčio darželio. Ji turėjo daug rūpesčių apie namus, vyrą, vaikus, bet šiandien tie kasdieniniai reikalai buvo nustumti į šalį. Jai dabar rūpėjo artėjan-tis sodo balius, į kurį jau buvo

Mano vyras jau boselis

Mišios pasibaigė. Žmonės, tarytum grūdai iš artojo saujos, pabiro į visas puses. Pasisveikindami, linkėdami, nusilenkdami, skrybėles kilnodami, vienu kitu žodžiu persimesdami, skubėjo namo. Paskutiniosios iš bažnyčios išėjo trys ponitės — Birutė, Gražutė ir Danutė. Vissos jau gerokai pavytusios, laiko nuniokotos, ne kažin kokios gražuolės, be vieno kito dančio burnoje, tačiau išsipusėjusios, išsidažiusios, išsikvėpinusios...

Ponia Birutė, ant aukštų bažnyčios laiptų, atrodė tokia smulkutė, laibutė, lengvutė, tarsi ožka, besigananti upės krante. Ji apsisuko žvaizdiškai, ant vienos kojos, spygterėjo lyg mergička, saldžiai nusikvatojo, apsikabino abi drauges, ir tarė:

— Taigi, va, ponitės, tarp mūsų kalbant, mano vyras jau boselis. Dabar, sakau, nesarmata ir su žmonėmis susitikti, ne gėda žmogų ir į namus pakviesti. Bū-davo, Dievuli mano, pagalvodavau — darbininkas — taip ir užsidedavo žandai, nežinodavau kur akis dėti, kur dingti. Užsira-kindavau salone, kaip kokkia prakeikta boba... Kartais, atrodydavo, ilgiau jau neišlaikysiu, kai atšils oras, šoksiu upėn... Bet dabar, meilutės, popieriai jau kiti. Mano Algirdėlis lygus su visais saitistais, ačiū jam šventam. Šiandien, belyf my, atėjau į bažnyčią jau kitom kojom. Ir kunigėlis, rodos, į mane žiūri-žiūri, rankutes tiesia, sveikina, galvute linksi...

— Mano Valteris taip pat didelis bosas, — įsiterpė ponia Gražutė, — tarnauja čekerių geležinkelyje. Bet tik niekam per daug nepasakokite, laikykite už dantų. Ofisą, žinote, kaip čia Amerikoje, turi dangoraizyje, sėdi po vėliavom, pyragaičius valgo, tortelius ragauja, konjakėliu užsigeria... O su prezidentu, kaip broliai — viena ranka. Traukiniai, trenai, bakskarai, freitas, vagonai, — mano vyrui priklauso. Sa-

sukviesti svečiai, pripirkta vasarinių kėdžių ir net kinietišku lempelių. Tuo tarpu prie vartelių sustojo pašto mašina, ir juodukas laiškanėšys padavė jai laišką. Dabar ji drąsiai paėmė, nes jau iš voko žinojo, kas rašo. Visai nedrebėdama, ji greitai atplėšė ir perskaitė. Algimantas rašė, kad jau, ačiū Dievui, išsipildė jų laukta svajonė. Jie gavo leidimą grįžti į Lietuvą, ir po mėnesio visi važiuoja namo.

— O siuntinys? — staiga šovė mintis Gražinai į galvą. — Juk žadėjome pasiųsti! Bet... tikrai pagalvojus... gerai, kad ir nesuintėm, nes vis tiek nebūtų jo gavę..."

Ji žengė pamažu taku, laikydama laišką rankoje, o žydinčios gėlės iš abiejų pusių sviro jai po kojų... Tik gretimam kaimynų medy smarkiai zvimbė cikada, tarytum norėdama sudrumsti ramią artėjančio vakaro tylą...

Artistė Lee Remick vaidina naujame filme. Indėnas priselino prie jos ir rengiasi nulupti jai skalpą.

kau, jei ne Valteris, tai šioj pasaulėj viskas į šūbertą pavirstų...

— Jūsų hasbentai prieš mano Žyduolėlį, tai tik čikiniai, čikinukai, — piktai purkšterėjo ponia Danutė. Mano vyras yra sitisen, sėdi su džirdžiais ir teisia visus... Nebukite tokios smartledys, paprašysiu tai ir išneš verdiktą, uždarys į dželą ir tupėsitė už grotų, kaip monkės...

Moterys, kaip ir visi žmonės tokiais atsitikimais, įkvėpė daugiau oro į plaučius.

Prie bažnyčios laiptų privažiavo ponių vyrai, naujais, naujutėliaičiais, automobiliais...

Jul. Sula

"NAUJIEŅOS" KIEKVIENO
DARBO ŽMOGAUS
DRAUGAS IR BŪČIULIS

KAI JŪS NORITE SIŪSTI

SAVO GIMINĖMS AR DRAUGAMS, GYVENANTIEMS U.S.S.R. DOVANŲ SIUNTINIUS, TAI PASIRINKITE SAUGIAUSIĄ KELIĄ:

1. Nuspręskite ar jūs norite siųsti iš čia esančių prekių ar užsakyti, pav. Automobilį, Motociklą, Siuvamą mašiną, televiziją ar maisto siuntinį.
2. Pasinaudokite patikimos ir turinčios gerą vardą firmos patarnavimu.
3. Žiūrėkite, kad firmos personalas turėtų patyrimo ir mokėtų tvarkyti Jūsų užsakymą.
4. Patikrinkite ar toji firma turi reikalingus dokumentus.
5. Pasirinkite firmą, turinčią ilgą patyrimą tame biznyje. Kai visa tai persvarstysite, tai išitikinsite, kad geriausiai Jums tiks turinti jau virš 30 metų patyrimą

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

CENTRAS YRA 716 Walnut Street, PHILADELPHIA, PA. 19106.
Tel.: WA 5-3455

SKYRIAI:

Skyrius mieste	LOS ANGELES, CALIF.
PHILADELPHIA, PA.	3216 Sunset Blvd., Los Angeles 26, Calif. NO 5-9887
632 W. Girard Avenue Philadelphia, Pa. 19123 WALnut 5-8878	MIAMI, FLA.
BALTIMORE, MD.	2755 Biscayne Blvd., Miami 37, Fla. FR 9-8712
3206 Eastern Avenue, Baltimore 24, Md. DI 2-2374	MINNEAPOLIS, MINN.
BLOOMFIELD, N. J.	217 E. Hennedon Street Minneapolis 14, Minn. FE 2-4908
228/230 Montgomery Street Bloomfield, N. J. Phone: 748-8524.	MILLVILLE, N. J.
BOSTON, MASS.	19 Westwood Terrace Millville, N. J. Tel. 825-5362
390 West Broadway, So. Boston 27, Mass. ANDrew 8-8764	NEW YORK, N. Y.
CHICAGO, ILL.	48½ E. 7th St., New York 3, N. Y. GR 3-1785
4102 Archer Ave., Chicago 32, Ill. FRontier 6-6399	NEW BRITAIN, CONN.
Branch	165 Harford Avenue, % N. Yarkewich
2242 W. Chicago Avenue Chicago 22, Ill. BE 5-7788	OMAHA, NEB.
CLEVELAND, OHIO	5524 So. 32nd Street, Omaha 7, Neb. Tel. 731-8577
7023 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio UTah 1-0807	PITTSBURGH, PA.
DETROIT, MICH.	346 Third Avenue, Pittsburgh 22, Pa. GRant 1-3712
6460 Michigan Ave., Detroit 10, Mich. TASHmoo 5-7560	ROCHESTER, N. Y.
ELIZABETH, N. J.	683 Hudson Ave., Rochester 21, N. Y. BAker 5-5923
943 Elizabeth Avenue, Elizabeth, N. J. EL 4-7608	SAN FRANCISCO, CALIF.
HAMTRAMCK, MICH.	1236 — 9th Avenue, San Francisco 22, Calif. LO 4-7981
11415 Jos-Campau Avenue, Hamtramck 12, Mich. TO 8-7940	SEATTLE, WASHINGTON
KANSAS CITY	1512 N. 39 St. Seattle, Wash. 98103 ME 3-1853
18 S. Bethany Kansas City, Kansas AT 1-1757	TRENTON, N. J.
	730 Liberty Street, Trenton, N. J. LY 9-9163

R. JUKNEVIČIUS...

(Tęsinys iš 1-^{mo} pusl.)

ninkų sąjūdį, sekanti karta (R. Juknevičiaus amžininkai) Trečiu Frontu galutinai išsipagiriojo iš banevičinio svaigulio ir užėmė bolševikines pozicijas meno fronte. R. Juknevičius, nors ir traukiamas trečiafrontininkų, lieka vienišas su M. Banevičiaus įkvėpta meno pasaulėžiūra. Jo ištikimiausias draugas teatralas Juozas Grybauskas visus savo organizacinius talentus sudeda ant trečiafrontininkų aukuro, vėliau režisuoja komunistų vadovaujamoje darbo jaunimo draugijoje Viltis, visur atapatstų traukdamas už rankos ir R. Juknevičių. Gaila buvo žiūrėti, kaip jis nuobodžiaudavo Vilties klubo patalpose Ožėskienės gatvėje prie apkrautų sovietine literatūra stalų, prie sieninio laikraščio žukinių (dail. St. Žuko) baidyklinių karikatūrų, kolektyvinių mankštų scenoje, visur siuvinėjant apšepusiems, nuogakakliams, įžūliems jaunuoliams ir jaunuolėms, vieni kitus besivadinant draugais. Jo senajai meno sampratai čia buvo suduotas mirtinas smūgis: neskoningi, ant prašto popieriaus atspausdinti sovietiniai teatro žurnalai, masinė isterika intymiam, kameriniam menininkui buvo prikliau už nuodus.

Nors ir R. Juknevičius vėliau skeptiškai prasitardavo apie M. Banevičiaus indoktrinaciją, ją buvo nusipurtes, bet pasiliko ištikimas K. Stanislavskio teatrinei evangelijai "Mano gyvenimas mene". Tai viena reikšmingiausių knygų mūsų šimtmečiuje, parašyta su nuginkluojamu nuoširdumu, primena šv. Augustino ir J. J. Rousseau išpažintis. Tai yra teatralų šventraštis, o kita jo knyga "Aktoriaus saviruoša" — brevijorius arba Ignaco Loyolos "Dvasinės mankštos". Juo naudojosi viso pasaulio vaidybinės akademijos. Kad ir visų tuometinių režisierių, aktorių ir šiaip intelektualų tarpe kas kelintas žodis buvo Stanislavskis, tačiau niekas iki Olekos-Žilinskio atvykimo nebuvo praktiškai sugromulojęs vadinamosios teatro sistemos arba metodo. R. Juknevičius, perėjęs pro Žilinskio mokyklą pirmas "iš niekur neatvykusių režisierių", ėmė tobulai groti šiuo instrumentu. Kai visokie trečiafrontininkai ir viltininkai tikrai filosofavo apie Stanislavskį, R. Juknevičius pasisavino šio evangelisto darbo metodus ir juos vaisingai vėliau įnešė lietuviškon scenon.

Grįžtant atgal, R. Juknevičius universitete, be minėtosios miesionėlių fraternitas, niekur kitur nesireiškė, kartais pasimaišydavo Pirmųjų Rūmų begaliniuose koridoriuose persirišęs pažasčius korporantiška juostele, išsigražinęs frantelis. Nei prie studentų laikraščio, nei literatūros vakarų, viešų humanitarų diskusijų neprikišo savo trigrašio, nedalyvavo populiariame Akademinio Sporto Klube, nemažydavai jo triukšminguose studentiškuose alaus bareliuose, nei garsiuose humanitarų drau-

gijos baliuose su aktualijų programomis, kur atsilankydavo B. Sruoga, P. Augustaitis, Mykolaitis-Putinas, P. Skardžius ir atskirame kambaryje linksmam bendraudavo su prasikišiais studentais pirmūnais, nesibijodami kandžių pastabų iš scenos jų adresu. A. Juknevičiaus interesai nesutapo su bendra lietuvių humanitarų pionierine veikla. Atsirasdavo tik teatro seminare, nors aktyviai nesireiškėdamas.

1929 metai Lietuvos teatriniam gyvenime buvo annus mirabilis. Teatro Seminare Baly Sruoga paskelbė žinią, jog netrukus grįžta iš Rusijos vienas iš gabiųjų stanislavskinės mokyklos aktorių Oleka-Žilinskas, kurį jau buvom matę įdomiai vaidinant keliose sovietinėse filmose (Leningrado linydnėse ir kt.). Lietuviškajam teatriniam jaunimui tai buvo kažkas panašu į herojaus grįžimą, nes Maskvą vienbalsiai laikėm aktorių Meka (neturėdami kitų standartų).

Atsimenu, su koku enutziazmu laukė mesijaus R. Juknevičius, J. Grybauskas, Alg. Jakševičius, H. Blazas ir kiti. Teatro seminara vardu jie bėginėjo po Kauną, ieškodami išsimo- muot pastogės iškilmingam Olekos-Žilinsko priėmimui. Susirado nebenaudojamą buv. kino salę, lyg kokį vaiduoklių klotimą be jokių baldų, tikrai keturias sienas, ir tas pačias apsilupinęsias, murzinas. Į kepurę rinko pinigus popierinėms dekoracijoms, spalvotiems kaspinams, įkinkė darban dail. St. Žuką, Alg. Jakševičių (jis tada lankė Meno Mokyklą), praleidom porą naktų be miego, pridenginėdami aptriušijusias sienas ir lubas blizgučiais, plakatais, visokiais kibur - viburiais, transparentais. R. Juknevičius, atrodė, rengiasi kažkokiam spektakliui iš valkatų gyvenimo, jo išradungumui nebuvo galo. Lyg burtininkui pamojus lazdele, atsirado senovinė sofa, sulūžę stalai, kerpliškos kaladės atsisėsti, jaukūs kempeliai, paviljonai, nuo lubų nuleisti virvagaliai, ant kurių parištos dėšros (J. Grybauskos tėvas buvo Maisto fabriko ūkio vedėjas!), degtinės, obuolinio vyno buteliai, silkės, svogūnai, druskidės, pipirinės, garsvyčių puodukai, — tikras kvailių rojus!

Į šį perkrautą balaganą stauga su Baliu Sruoga įžengia Oleka-Žilinskas. Aukštas, lieknas, tamsiaplaukis, nuo grimto pabalusiu veidu, juodai diplomatiškai apsirengęs vyras pačioje amžiaus jėgoje. Toks, kokiu mes vaizduojamės kiekvieną idealų aktorių. Mūsų kolegės taip ir prilipo prie šio pusdievio, nepasidalindamos juo iki pat išsiskirstymo. Tikras gražuolis. Bet ir elgiasi kaip olimpietis: saikingai geria, išlaiko tam tikrą atstumą, diplomatiškai šypsoi, kiek ironiškas žvilgsnis, draugaudamas neatiduoda viso savęs, kaip buvo įprasta mūsų teatralų bendruomenėje, išsiauklėjusioj rusiškos "plačios sielos" mokykloj.

R. Juknevičius, tiek nuveikęs

darbų šio pobūvio pasisekimui, po to jautėsi asmeniškai kiek nusivylęs šiuo teatro liūtu. Patempęs apatinę lūpą, jis vėliau prasitardavo, girdi, tiek sielos idėjom į tas sutiktuves, atėjom su išskėtom rankom, o jisai tesišnekėjo su moterimis ir su žmonėmis, kurie patys nėra aktoriai...

Viską godžiai suvirškinęs ir tobulai pasisavinęs, ką patiekė Oleka-Žilinskas savo vaidybos mokykloje, R. Juknevičius vėliau kalbėdavo apie savo dvasios vadą su tam tikra skeptiškumo atorūga. Gal tai buvo dviejų didelių talentų abipusė atotranka?

1930 m. humanitarinių studentų grupė sušaukė susirinkimą steigti akademiniam teatrui. Henrikas Blazas, Lietuvos Studento redaktorius, priminė Maskvos universitetines tradicijas (vėl ta Maskva!), kur pažangios idėjos reiškiamos per studentinius teatrus, naujoviškai statomas Aischilas, Sofoklis, ieškoma naujų kelių pateikiant avangardinius Vakarų dramos veikalus. Ugingai šnekėjo J. Zavadskas, Vaupšas, Grigaliūnas (amžinas humanitarų organizatorius) ir po visų raketinių prakalbų buvo įsteigta Studentų Teatro Draugija, sutrumpintai pavadinta Stedra. Įsirašė visi studentai, tuo pačiu metu lankė ir vaidybos studijas (R. Juknevičius, J. Grybauskas, K. Kymantaitė, Alg. Jakševičius, J. Zavadskas, A. Zdanavičiūtė, Petravičiūtė), o taip pat ir daugumas teatro seminara lankytojų.

Draugijos V. D. Universitete dygo kaip grybai, patriukšmaudavo per susirinkimus bei rinkimus ir po to miegodavo. Bet Stedros atveju skeptikų spėjimai nepasiteisino, tuojau patekome į nuošalaus, niekur nepasireiškusio R. Juknevičiaus rankas. Griežtas, geležines rankas. Kai mes ginčijomės, svaidėmės bendrybėmis, jisai jau turėjo konkretų planą — pastatyti moderniškai Moljero Skrajojantį Gydytoją. Bet koks gi tas jo Moljeras? Liko tik jo bendri griaučiai, intriga, o tekstas, ypač ilgieji monologai buvo suaktualinti, į prancūziškų veikėjų lūpas įdedant profesorių Iz. Tamošaičio, M. Roemerio, Vabalogudaičio bei kitų nuvalkiotas tiradas iš paskaitų. Ne vien tekstinėmis aktualijomis pasižymėjo šis vienintelis studentų spektaklis. Universiteto administracijos pasipiktinimui iš korido-

riaus buvo scenoje praardyta didelė skylė, o iš jos į sceną nuleista šliaužiamoji lenta (lyg vaikų žaidynių aikštėje). Salėje susirinkus publikai (jos buvo sausakimšai), aktoriai, pasilipę kopėčiomis iš koridoriaus, vienas paskui kitą pasipylė čiuožti iš palubio į sceną, kur nebuvo jokių dekoracijų, išskyrus keletą moljerinio periodo kilnojamųjų pertvarų. Iš dangaus nukritę, vaidintojai tuojau šoka prie telefono: nėra kostiumų, vežė iš Paryžiaus ir kažkur įstrigo munitinėse!

"Apskambinę" Paryžių, Berlyną, Virbalį, gauna atsakymą, kad kostiumai jau pakeliui į Pirmuosius Universiteto Rūmus, ir tuomet iš palubio ta pačia lenta nušliaužia didžiulis pintinis krepšys, kurį atidare, aktoriai išsigraibsto drabužius ir, pasislėpę už pertvarų, ima rengtis bei pudruotis. Aniems persirenginėjant, publiką užima... sufleris, bet ne iš "pogrindžio", o užsikopęs ant aukšto, specialiai pastatyto bokšto avanscenoje. Nuo to keisto pastato viršūnės platformos scenon nuleista slidi lenta. Sufleris pasakoja žiūrovams universitetines aktualijas, anekdotus, nieko bendra neturinčius su Moljeru. Vaidiloms stojus akcijon, sufleris keletą kartų pasikeičia replikomis su pagrindiniais veikėjais, po to užmiega ir per vieną pauzę nučiuožia žemyn ir dingsta.

Teatralų popiežius B. Sruoga po šio spektaklio parašė ilgą recenziją, išpranašaudamas R. Juknevičiui gražių ateitį, pripa-

(Nukelta į 7 psl.)

DAUGIAU PREKIŲ IR MAISTO PRODUKTŲ PASIRINKIMUI DABAR

Sieškite pinigų į USSR

Tegu jūsų mylimieji patys pasirenka.

PILNAI GARANTUOTA. TURI BANKŲ DEPARTAMENTO LEIDIMĄ IR APDRAUSTA IKI \$20,000.00.

Mūsų firma yra VIENINTELĖ, kuri visada siuntėjui persiunčia gavėjo pasirašytą KVITĄ. Pristatoma per 2 savaites. Jokių atskaitimų.

Vertė: 9 rubliai už \$10.00.
Persiuntimas: iki \$30.00 — \$2.75, virš \$30.00 — 10%.

GRAMERCY SHIPPING INC.

744 Broad St. Newark, N. J.

Prašykite katalogų angliškai arba lietuviškai.

GRAMERCY SHIPPING CO.

118 E. 28 St., New York

MU 9-0598

Isteigta 1945 m.

Atidara kasdien 9-5:30;

Rugpjūčio mėn.

uždaryta šeštadieniais.

NELAUKITE — RYTOJ GALI BŪTI PERVĖLUI

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, INC.

222 WEST ADAMS STREET

KAMBARYS 1043

Telefonas: CEntral 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

American Bonding
American Indemnity
Casualty Mutual
Fidelity & Deposit
Fire and Casualty of Conn.
LaSalle Casualty
Gibraltar Insurance
The Hanover
Highway Insurance
The Home
Interstate

Manhattan Fire & Marine
Mercury Mutual
Monarch
National Union
New York Fire
Security Insurance
United States Fire
Universal Insurance
Western Fire & Casualty
California Life

JURGIS JANUŠAITIS

Keliaujant ir rūpesčiai suglaudžia sparnus

(Tęsinys)

Laisvės Statulos pavėsyje

Krantinėje minia žmonių. Didelis garlaivis kas pusę valandos sulaidpindęs keleivius, šniokšdamas plaukia į Laisvės Statulos salą.

Diena giedri, matomumas geras, tad ir pati statula saulės spindulių varsoje atrodo didingai. Pati sala dabar gražiai tvarkoma, o Statulos viduje esančios patalpos remontuojamos. Žmonių eilės lipa į Statulos viršų. Prie šio paminklo stabtelėjus, prabėga daug įvairių minčių. Jos didinga pozityva tarytum sveikina kiekvieną pasiilgusį laisvės ir skubantį jos ieškoti į šį kraštą. Taip pat ji iškilmingai, rodos, kalba ne tik šio krašto bet ir visos žemės rutulio žmogui, kad nieko nėra brangesnio už laisvę. Ir koks pasityčiojimas, kad tuo keliu ir pro šį paminklą pravažiuoja ir sustoja jo pasveikinti ir tie, kurie laisvę išniekino, kurie pasaulyje pavergė žmogų. Ilgai žiūrėjome į rankoje laikomą žibintą, kaip švyturį tautoms į laisvę, bet drauge širdin sugrįžo ir mūsų krašto kurtus šauksmas — mes norime laisvės. Ar kada pasaulio žmogus supras pavergtojo šauksmą ir ar šis laisvės simbolis savo šešėliu palies ir mūsų mažą, bet laisvę mylintį kraštą...? Po geros valandos vėl New Yorko miesto krante. Stabtelėjame minutei prie pastatyto paminklo žuvusiems už Amerikos laisvę per visus karus. Specialiuose granituose surašyti žuvusiųjų vardai ir iš salos į šias paminklines vietas ir žuvusiųjų atminimą žvelgia minėtoji

Atvykstančius pasitinka Laisvės statula. Jonas Bereiša ir Rasa Janušaitytė žvilgsniu stebi New Yorko dangoraižių siluetus, grįžtant iš Laisvės Statulos salos.

Laisvės Statula. Prisiminę savojo krašto laisvę, skubame tad aplankyti vietą, kurioje nevasprendžiamas tautų likimas,

kur Chruščiovas stalą daužė batu.

Upės krante į padanges kyla berods 37 aukštų žavus, melsvas pastatas, o šalia jo prisišlięjęs pastatas, kuriame randasi salės. Tai Jungtinių tautų rūmai. Čia atvykusį pasitinka plevėsuojančių 115 tautų margaspalvė vėliavų jūra. Aikštėje budi JT sargybiniai.

Ir kai pažvelgi į šį, prabanga

dvelkiantį pastatą, tuojau susimąstai: kuriam gi tikslui čia suvažiuoja viso pasaulio delegatai, kuriam tikslui čia šnekama ištisomis dienomis ir metais ir ką šis tautų babelio bokštas davė pasauliui? Ta pačia akimirka nusigrįžti į kitą pusę ir kitoje gatvės pusėje pamatai skurdų vaizdą, bet simbolinį, primenantį iškilmingiesiems, kad pasaulyje yra senų tautų, kuriose nužudyta laisvė ir pavergtas žmogus. Tarpe keletos sugludusių vėliavų, kiek vargingai atrodanti ir Lietuvos vėliava, tarpe vienodo likimo sesučių įsirikiavusi. Susikryžiuoja mintis ir taip, rodos, norėtum šaukti į sąžinę delegatų, kurie kitoje pusėje prekiauja tautų pavergimu, bet ne jų laisvės atstatymu.

Užeiname į Jungtinių Tautų pastatą, kuriame sutelktos visos salės. Simpatinga mergaitė iš Kalifornijos perima mūsų grupę ir pradeda aiškinti visa, kas domintų turistus Jungtinėse Tautose. Vestibiulyje įreminėti didžiausi paveikslai, vaizduoją juodąjį kontinentą, Afrikos tautas, kurių žmonės surakinti rėžiais ir šaukiasi laisvės. Gražiausiais šūkais žvilga patalpų sienos ir užrašai po paveikslais. Aiškinimo pradžioje parodomas varpas, kuris nuliedintas iš 60-ties tautų padovanotų metalinių smulkių pinigų. Varpas simbolizuoja — Laisvę, o pinigų suliedinimas — visų tautų amžiną draugystę.

— O ar komunistinė Rusija aukojo pinigus? — paklausiau mergaitės.

— Gaila, nežinau — atsakė vadovė. Ir vedė mus iš salės į

duotas tautas, tuo tarpu ji neprisimena nei žodžio apie senąsias tautas ir valstybes, kurių sepricklausomybę užgrobė kaip tik tie, apie kuriuos ji dabar taip šiltai atsiliepia. Ji nei žodeliu neprisimena Pabaltijo kraštų nei Lietuvos.

New Yorko dangoraižių pavėsyje: Ir visa tai sukūrė laisvojo gyvenimo žmogaus rankos.

Neiškenčiu ir nutraukiu jos aiškinimus.

— Panele, ar negalėtumėte pasakyti, kurį stalą batu daužė Chruščiovas, viešėdamas Amerikoje ir dalyvaudamas Jungtinėse tautose? — Mūsų ir kaimyninė grupė subruzdavo po šio klausimo ir greit nutilo.

— Negalėčiau pasakyti kurį, rodos, stalus perstatė kitaip — trumpai paaiškina mergaitė.

— Jūs, tiesa, labai plačiai papasakojote mums apie šių rūmų paskirtį, apie Afrikos tautas, kurios kelių metų bėgyje atgavo nepriklausomybę. Jūs giriate Sovietų Sąjungą. Bet kodėl jūs nieko turistams nepasakojate apie senas tautas, kurias antrojo pasaulinio karo metu pavergė kaip tik jūsų taip giriami Sovietai. Kodėl jūs, panele, nepasakojate apie Lietuvą, labai seną valstybę, kurios nepriklausomybę užgrobė komunistinė Rusija. Paprašykite informacijų ir apie tuos, Sovietų užgrobtus, kraštus.

Mergaitė kiek sumišo ir paraudo. Kiek atsipeikėjusi paaiškino su apgailestavimu, kad jai tokių informacijų niekas apie Lietuvą ir apie kitas Pabaltijo valstybes nesuteikė ir mandagiai atsiprašė.

Sėdėdami šioje ištaigingoje salėje galvojome, kiek maža teturi sąžinės žmogus ir kiek daug nesąmonių prišnekama šiame tautų skruzdelyne. Tai vieta, kurioje prekiauja tautų pirkliai.

Keliavome iš salės į salę. Tiesa, viskas ištaigingai atrodo. Net atskiros valstybės yra jas įruošusios su dedikacijomis ir atskirų valstybių patys geriausi menininkai jas dekoravę. Vienoje salėje radome ir kažkokią komisiją beposėdžiaujant. Tyčia atkreipiau dėmesį į posėdžio eigą. O gi atrodo, kad nuoboduliu jie visi sirgtų. Vienas kažką kalbėjo apie ekonominius reikalus, kiti žvalgėsi į turistų grupes, tretį snūduriavo patogiai atsilošę. Tai taip sprendžiami pasaulio reikalai. Dauguma salių buvo tuščios, nes posėdžiai buvę baigti. Tačiau vis-

tik įdomu pabuvoti Jungtinių Tautų rūmuose, kur sutelkta prabanga, kur sienas dengia marmuras, kur renkasi viso pasaulio delegatai, kur daug kalbama pasaulinėmis problemomis ir kur, atrodo, nei vienos iš jų teisingai neišsprendžiama. Stabtelėjome ties žemės rutulio įdomiu laikrodžiu, žvilgterėjome į savotišką žuvusiam Jungtinių Tautų sekretoriui aikštėje pastatytą paminklą. Kelionę po Jungtines Tautas baigėme su liūdesiu. Dar kartą žvilgterėjome į pavergtųjų tautų kiek nuo laiko dulkių pakitusias vėliavas ir su skaudančia širdimi palikome jas plevėsuoti, kad bent maža dalimi primintų praeiviui ir nerūpestingam delegatui, kad pasaulyje yra pavergtųjų, naikinamųjų ir laisvės besišaukiančių tautų, kurių tarpe ir mūsų gražioji Lietuva.

žvilgsnis iš aukštybių į miestą

Trumpai minutei nuskubame į Empire State Building ir keltais skubame į viršų. Iš 102trojo aukšto bandome apžvelgti New Yorko miestą. Nuostabiai gražus vaizdas. Upės juosta apjuosia šį milžiną. Vidutinio aukščio namai atrodo mažyčiai ir prilipę prie žemės. O judėjimas gatvėse tarytum sustojęs, sunkiai pastebimas. Tik miesto centre išbėgą į aukštumas daugiaaukščiai pastatai lyg žvakės rymo atrėmę namų viršunes į pažemę slenkančius debesėlius. Iš šių aukštybių žvelgiant jauti, kiek daug gali žmogaus profas ir rankos. O po mūsų kojų verda gyvenimas keletos milijonų žmonių. Amerika jauna, Amerika savita ir graži, Amerikoje teka laisvas gyvenimas, laisva iniciatyva ir gyvena laisvas žmogus.

Pagaliau trumpą kelionę po New Yorką baigėme. Mielam inž. Antanui Sabaliui už kantrybę ir kelionės po New Yorką globojimą mūsų visų nuoširdus ačiū. Nepavargome, tik įspūdziai kiek spausti pradėjo, o mūsų jaunoji karta keliauti toliau atsisakė ir dėl to teko atsisveikinti su ponu Barausku malonia šeima, kuri nuoširdžiai mus globojo keletą dienų.

Būk pasveikintas, Atlante

Po poros valandų kelionės regime naujus vaizdus. Prieš mus atskuba lygumos, mažos ilankos ir gražių vilų rajonai. Mes rėgdame Atlanto pakraščiu, į At-

lantic City. Čia numatome praleisti poros savaitę atostogas.

Šiame gražiame mieste pirmą kartą. Apisistojame Susivienijimo Amerikos Lietuvių keturaukštėje, visai netoli Atlanto kranto, viloje, kurią gražiai tvarko ši turtinga lietuvių apdraudos organizacija. Mus pasitinka šio namo užvaizda, labai mielo būdo, simpatingi Pranutė ir Juozas Gauranskiai. Puikiai įsikuriame labai švariuose kambariuose, kuriuose yra visi žemiški ir žmogui reikalingi patogumai. O žemutiniame aukšte graži virtuvėlė, kurioje vasarotojai gali sau pasigaminti skanių valgių. Kiek atsigavę iš po kelionių, tuoj nuskubame pasveikinti mielą Atlantą. O koks didingas jis. Ir atšiaurus. Banga po bangos, žydinčios kaip Alpių viršūnės, be paliovos skuba į krantą. Čia sudejuoja ir lyg vargo našta numetusios skuba atgal į savuosius namus. Ir taip be paliovos, ir dieną ir naktį. Tik kartais kiek po rūškanų dienų prityla, pailsi ir vėl į darbą. Toks tai yra Atlantas, kuriuo plaukiau į šį kraštą prieš 16 metų. Ir pirmajai atgaivai mūsų šešetukas neriamie į putojančias bangas. Vanduo sūrus, šaltokas, bet toks atgaivinantis. Ir nepajunti, kad tave apleidžia įtampa, skubotumas ir iš kažkur ateina energija ir noras nepalūžti, kurti ir gyventi. Nardomė kiek ir kaip kas išmanome. O mūsų Marytė ir Jonukas Bereišos su atžalynu — Rasa ir Ramune nuklysta net už lūžtančių, kalnais skubančių bangų ir valandų valandas gėrisi ir nardo šiame žemės rojuje. Kiek karštoka ir mūsų balzganus kūnus čiupinėja smūgiai. Tik tepalų galionai išgelbėja nuo pražūties ir palengva įgauname tvirtybės. Poilsis ramus ir mielas. Užmirštame karščius, tvanką ir iš viso pamirštame, kad žemėje yra buvę kada rūpesčių.

Gražius popiečius praleidžiame besizvalgydami šiame garsiam mieste. O įdomybių yra nemažai. Pats miestas atsirėmęs į Atlanto pakraštį, tęsiasi keletą mylių.

Tai viešbučių ir motelių telkinys. Sako, kad tai antras miestas Amerikoje, o gal ir visame pasaulyje, viešbučių didingumu ir gausumu. Tikrai jų esama šaunių. Pats miestas, nepasizymi gražumu. Čia vargiai kur užtiksi menkutį parke, ar žalumynų gatvėse. Pagal paplūdimį įdomus pasivaikščiojimo medinis takas, gana platus ir tęsiasi pagal miestą 7 mylias. Čia vakarais užtvinsta minios vasarotojų ir iš lėto vaikšto, besizvalgydami po įvairiausių suvenyrų krautuves, kurių čia labai daug. Krautuovėse prekės nuo 5 centų iki 32,000 dol. vertės brangenybių. O kiek čia visokių lošimų klubų ir pinigų vilotojų. Ir visi randa pasekėjus. Visi tie monelinkai pinigus su šluotelėmis į tam tikrus maišelius šluoja, o laimės bandytojų niekada ir niekur netrūksta. Tuo labiau, kad čia suvažiuoja, kaip atrodo, pasiturinti Amerikos klasė, daugumoje žydų tautybės žmonės. Tik užmesk akį ir matysi, kaip lėtu žingsniu

Atlanto bangos teikia daug džiaugsmo. Ramunė ir Rasa stato smėlio pilis Atlantic City pajūry.

slenka minkais apsikrovusios damos, bet šalia jų ir kasdieniu paprastumu dvelkiančių dauguma. Vaikams begalės pramogų. Taip vadinami Pier nusitęsė nuo pasivaikščiojimo to garsaus kelio net į Atlantą ir ant tų tiltų įrengtos pačios išradingiausios pramogos vaikams ir suaugusiems. Karnavalai, koncertai, kino teatrai, kavinės, ir kiti dalykai, kurie vilioja praeivį, o ypač mažuosius. Pastarieji gal būt laimingiausi, nes jiems čia tikrai daug ko teikiama.

Aplankome ir garsiąją salę, kurioje renkamos Amerikos ir pasaulio gražuolės, kur vyksta įvairiausių konvencijų ir kur kartais nominuojami partijų prezidentiniai kandidatai. Pastatas statytas 1929 m. Užima apie pusantro akerio žemės plotą. Pagrindinėje ir šalutinėse salėse telpa 58,000 žmonių. Čia yra dirbtino ledo aikštė, kur vyksta čiuožimo šventės. Sako, kad to pastato auditorija esanti pati didžiausia pasaulyje, bet teko girdėti, kad dabar yra pastatyta salė, grybo pavidalo, kurioje telpa 60,000 žmonių, tik jau ne Atlantic City. Teko aplankyti ir Miller, įžymaus dailininko meno kūrinių parodą, kuri nuolatos būna "Garden Pier" meno galerijoje. Tai puikus menininkas, sugebąs tapyti nuo realizmo iki moderniškausio abstrakto. Nepaprastai puikūs simbolikos kūriniai, kuriuose vaizduojama žmogus su visomis šioje žemėje išstinkančiomis pasėkomis. Kūrinių vertė nuo 250 iki 750 dol. Bet tikrai vertingi kūriniai. Aplankėme ir vieną kino teatrą, kuriame eina meniška, muzikali filma "The Sande of Muzik". Filma žavi Austrijos vaizdais ir vaizduoja nacių okupacijos pradžią ir austrų tautos tragediją. Labai artimas ir mums, išgyvenusiems okupacijas, bėgimus ir žudymus.

Vakarais dažnai sustodavome parymoti prie ošiančio Atlanto. Kaž kur toliuose spindėdavo žvaigždės ir lyg pro vakaro tylą atklysdavo malonus šlamesys iš savojo gimtojo krašto. Juk, rodos, štai ten, už horizonto, ranka pasiekiamą gražioji Palanga, šventoji. Tarytum, va, regi Klaipėdos moluose atsirėmusį švyturį, belaukiantį mūsų gyvenimo laivo sugrįžtant. Ir kai įsiklausai į atskubančių bangų šlamėjimą, junti, kad lyg senoliai pasaką apie gimtąją žemę

savo vaikams sakytų. Tokioje aplinkoje vėl mes su mielu Jonu Bereiša versdavome lapas po lapo mūsų nepriklausomo gyvenimo ir ieškojome juose daug ko gražaus. O gi Lietuvėlė tikrai buvo graži, gyvatinga ir kūrybinga. Per trumpų laiką ji atskubėjo su savuoju kraičiu į pačių kultūringiausių tautų tarpą.

Rytmečiais čia miegas neįmanas. Anksti pakildavome iš minkštos lovos ir dviračiais leisdavomės garsiuoju taku net keletą mylių. O važiuoti jaunimas dviračiais labai mėgsta ir drauge įdomu. Rytmečio ramuma savotiškai gaivina.

Kritiškai tektų atsiminti šio išgarsinto miesto prekybininkus pačiame mieste. Norėjau patirti kažko naujo. Bet teko nustebti, kad čia taip nesilaikoma švaros, mandagumo ir kai kur net sąžiningumo. Reikėtų tokius prekybininkus gerokai spūstelėti.

Maisto krautuvių didesnių radome tik dvi, mažesnių daugiau. Vaisių ir daržovių apstu ir gerų. Kainos kaip kada. Sakysim du maži viščiukai vieną sekmdienį atsėjo \$3.75. Tai gal pagal savotišką mastą ir kainą. Bet namuose gaminantis valgyti, išėina labai pigiai ir valgysitė skaniai, nors ir aukštesnėmis kainomis produktus pirksite.

500,000 vasarotojų
liepos 4 d.

Šis miestas kurortinis. Vasaravimo sezonas prasideda birželio viduryje, tačiau pats didžiausias antplūdis — liepos 4 d. Šiais metais suvažiuavo pusė milijono žmonių. Užėmė visuose viešbučiuose vietas, gatvės užtvino mašinomis. Liepos ketvirtoji buvo saulėta ir graži. Savaitgalyje suplaukusi minia nugulė kelų mylių paplūdimį ir ši žmonių masė sudarė tarytum

gyvąją žmonių jūrą. Kiek tik akimis apmatedi, krantinėje ir vandenyje judėjo milžiniškas skruzdėlynas ir visa tai sudarė nepaprastai įspūdingą vaizdą. Gi vakare ta pati minia užtvėnkė pasivaikščiojimo taką ir, kaip vietinė spauda rašė, žmogus prie žmogaus, alkūnėmis surėmę, slinko vasarotojų minios. Paplūdimiai švarūs, prižiūrimi. Labai stipri apsauga. Vasaros metu paplūdimius saugo 300 saugų. Jų nedideliame plote yra po tris sargybas, kiekvienoje po du vyrus. Jie nepaprastai budrūs. Ir mažiausias netikslumas, nuklydimas ar nuovargis vandenyje saugų tuoj pastebimas ir suteikiama skubi pagalba laiveliais. Taigi ir prie blogiausių situacijų čia paskęsti neįmanoma. Tad paklaidžioję po Atlanto pakraščius, vėl pabūvokime

SLA jaukioje pastogėje

Liepos 4 savaitgaliui sulaukėme ir mes malonių svečių. Mus dar kartą aplankė Onutė ir Kazimieras Barauskai, Jadvyga, Justinas, Gečiauskai ir Tere-

LIETUVIŠKA ŠEIMA

savo jaunąją kartą įrašydama nariais į Susivienijimą Lietuvių Amerikoje, bus užtikrinta, kad jaunuoliai suartės su savo tautos žmonėmis, dalyvaus lietuviškame veikime ir bus auklėjami patirotinėje dvasioje. Jeigu į Jus kreipsis SLA organizatorius, sutikit jį palankiai, nes jis turi gerus patarimus apdraudos reikaluose. Daugiau apie SLA sužinosite, jei parašysitė tokiu adresu:

LITHUANIAN ALLIANCE
OF AMERICA,

307 West 30th Street,
New York, N. Y. 10001

RECEPTŲ
SPECIALISTAI

J. ir J.
PHARMACY

ROBERT KOVERA
ARLENE AZUKAS

Jūsų registruoti vaistinėnai

IMPORTUOTI KVEPALAI IR
MAX FACTORS KOSMETIKA

Sveikinimai gimtadienio, vardadienio, vestuvių ir įvairių sukaktuvių proga, linkėjimai greičiau pasveikti ir padėkos ir visokioms kitoms progoms kortelės lietuvių ir anglų kalba.
Mrs. Snyders saldainiai.

2557 West 69th Street
TEL. PR 6-4363

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materioly.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1277

STANLEY LITVINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

sėlė Gečiauskienė su vaikučiais iš Philadelphijos. Tenka pastebėti, kad šį miestą daugiausia ir lanko Philadelphijos ir kitų apylinkės miestų, neturinčių vandens, gyventojai. Taigi buvo malonu dar keletą gražių valandų pabuvoti drauge ir lyg senųjų bendradarbių suvažiavimą pergyventi. Gėrėjomės Atlanto malonumais ir dalinomės išgyvenimais, o kai sugrįždavome į SLA vilą, jau sudarydavome labai gražų būrelį lietuviškos šeimos.

Ta proga aplankė vasarnamį ponios Pivoriūnienės, SLA reikalingą velėją. Susipažinome. Ji energinga ir maloni ir rūpestinga savose pareigose. Vasarotojų tarpe sutikome Veroniką ir J. Količius iš Pittsburgh Pa., L. Pakrosnis su dukra Kamerauskienė, Pittsburgh, Pa., Teofilė Gustaitienė iš Jamaica, N. Y., Eva Mikolainis iš Jonkers, N. Y., B. B. Oniūnai iš Maspeth, N. Y., J. Keraitienė iš Peterson, N. J. Pastebėtina, kad p. Keraitienės žemėje, Lietuvoje, netoli Klaipėdos buvo pastatyta radio stotis. Dr. Didžiulienė su vyru ir motina Gintariene, Genė Onušienė, iš Trenton, N. J., Vladas Kiaunė iš Easton, Pa., Vytautas Mažeika su šeima iš Chicagos, Savickai, Januškevičiai iš Kanados, Grabliauskai iš Wyoming, Pa., Murinai iš Kingston, Pa., Drajutis iš Pittsburg ir kt. Ši žmonių grupė labai gražiai ir greitai susigyveno ir kas mielas vakarėlis vesdavome pašnekėsius, juokaudavome ir su senosios kartos lietuviams dalindavomės jų išgyvenimais. O kas gali pamiršti jaunatvės kupiną, energingą ir didelę šposininę ponį Mikolainienę. Jos vėlonis vyras buvo knygnešys, knygų leidėjas, dirbo spaudoje, veiklus įvairiose lietuviškose organizacijose. Šis taurus lietuvis per visą savo gyvenimą Lietuvai ir Amerikoje lietuviškajai veiklai yra atidavęs didelę duklę ir jo vardas bus visos lietuvių išcivijos minimas su pagarba. Ponia Mikolainienė šviesi ir tauri asmenybė, su pagarba ir gražiu žodžiu prisimena Lietuvą ir nuolat ir dabar siclojasi jos reikalais. Ir kiti senesniosios kartos lietuvių pašnekėsiuose parodė savo nuoširdumą įvairiuose bendruose lietuviškuose reikaluose.

Tad tokioje mieloje lietuvių šeimoje mums laikas bėgo įdomiai ir greitai. Pokalbius ar tai papildymuose ar prie stalo ar poilsio metu lydėjo išdaigos ir linksmos nuotalkos. Tai savotiškai įdomu buvo gyventi lyg kokioje lietuviškoje saloje. Gi nuolatine maloni globa Pranutės ir Juozapo Gauranskių liko neužmirštama. Kiek daug rūpesčio jie parodo kiekvienam čia atvykusiam ir su nuoširdžia ašara riedančia per veidą atskiria su kiekvienu lietuviu. Jų darbštumas, nuoširdumas, švaros priežiūra ir užtikrina šio vasarnamio jaukumą ir kiekvienas čia besilankančias ras sau daug ko gražaus ir mielo.

Nei nepajutome, kai dviejų savaitių atostogos prabėgo. O dar, rodos, taip norėtum, kad

Malonios valandos tarp senų draugų Atlantic City SLA vasarnamyje. Nuotraukoje: Bereišų, Barausky, Gečiauskų, Janušaičių šeimos, SLA reikalingą vedėja Pivoriūnienė, namų šeimininkė Gauranskienė, Kiaunė ir kiti vasarotojai.

mielas Atlantas glostytų pavargusių kaulus ir švelnios putojančios bangos bučiuotų saulės nusvilintus veidus. Bet laimingos valandos baigiasi... Sudie mielas Atlante, sudie gerieji šeiminkai Pranute ir Juozuk, sudie ir mieli lietuviai vasarotojai, su kuriais praleidome tiek gražių valandų.

Štai ir mūsų gerų prietelių ponų Gečiauskų sūnus inž. Algis atskuba pasiimti ir nusigabenti mus Philadelphijon, kur žadame pabuvoti

Pirmoje Amerikos sostinėje

Ponų Gečiauskų šeimą pažįstame iš senų laikų. Mus visus riša sena pažintis ir buv. tarnybinės pareigos. Justinas Gečiauskas, šiuo metu kopijęs į septynioliasdešimt pirmąjį gyvenimo pakopą, gražiai įsikūrė pirmoje Amerikos sostinėje — Philadelphijoje. Dabar jau poilsio amžiaus sulaukęs, bet vis judrus, veiklus, nuolatos su lietuvišku laikraščiu rankose, ar lietuviškuose parengimuose su kuklia auka. Jis savo gražų gyvenimą pradėjo bedirbdamas Lietuvos pašto Valdyboje, ar eidamas didžiųjų įstaigų, kaip Vilnius, pašto viršininko pareigas. Baigęs mokslus, didelę duklę atidavęs Lietuvai, bolševikų buvo alleistas, be teisės gauti bet kokį darbą pašte. Mielo ir nuoširdaus būdo asmenybė ir plačios geros širdies lietuvis ir žmogus. Jo žmonelė Jadvyga, gyvenimo palydovė ir dabar dar dirba ir nori vispusiškai užtikrinti ateitį. Jie puikiai išauklėjo vienturtį sūnų Algimantą, kuris baigė inžinieriaus mokslus ir dabar Philadelphijoje vienam fabrike užima vadovaujančią vietą. Veiklus lietuviškoje organizacijose, gabus organizatorius, geras kalbėtojas ir mąstytojas, todėl jo paruoštos paskaitos jaunimui būna įdomios. Vedė malonią lietuvaite Teresę Masionytę ir dabar jau turi dvi dukreles. Ir jaunieji Gečiauskai puikiai įsikūrę nuosavame dviejų aukštų name. Todėl vienos paros viešnagė ponų Gečiauskų šeimoje tikrai buvo maloni ir miela. Nuoširdžioji Teresėlė mus supažindina su šiuo seniausiuoju ir garsiausiuoju Amerikos miestu. Šis miestas turi gražią istorinę praeitį ir yra Amerikos pasididžiavimas. Nusukubame į nacionalinį istorinį parką, kuriame randasi ir istori-

niai pastatai. Aplankome sales, kuriose liepos 4 d. 1776 met. buvo paskelbta Amerikos nepriklausomybė, dalyvaujant Amerikos kontinento kongresui. Čia ilsisi laisvės varpas, skambėjęs Amerikos tautai laisvojo gyvenimo rytmetį. Su įdomumu einame Amerikos istorijos takais. Kiek čia daug ir vertingos istorinės medžiagos. Pasėdime kongreso, senato salėse, visa tai dvelkia istorine praeitimi. Ir kai palygini šių dienų Ameriką su tomis istorinėmis vietomis, stebiesi, kaip iš nieko viskas kilo, kaip laisvės kova laimėta ir kaip sujungė Ameriką į tokią galingą valstybę.

Istoriniai palaikai liudija kovas už laisvę ir nepriklausomybę. Pastatai ir istorinės vertybės stropiai saugomos ir čia besilankančiam žmogui tikrai pravartu jas aplankyti. Aplankėme ir Betsy Ross namelį, kuriame ji pasiūdino pirmąją Amerikos vėliavą. Čia išlikę net vaikų žaislai ir visi namų apyvokos daiktai, ir tai visa dvelkia savotiška praeitimi. Pabuvojame revoliuciniuose muziejuose, pavartome praeities dokumentų pageltusius lapus ir nejučiomis nugrimsti į istorinę šio krašto praeitį, tačiau viską pažinti reikėtų daug, daug laiko, o šį sykį jo mažoka...

Paskubomis užsukame į "American Wax Museum". Savotiškai įdomu. Garbė lietuviui skulptoriui Petriui Vaškiui. Jis savo gabiomis rankomis iš vaško sukūrė Amerikos istorines asmenybes, natūralaus dydžio. Čia randame 52 scenas, kuriose Amerikos prezidentų, įžymiųjų senatorių, laisvės kovotojų ir kitų Amerikai brangių asmenybių figūros. Čia mūsų dailininkui buvo puiki proga pasireikšti, gi lietuviai turėtų tuo didžiuliu, nes ir šio muziejaus šeiminkai įeinantiems primena, kad visas figūras atkūrė skulptorius lietuvis Petras Vaškys.

Paskubomis apmetėme ir pačio miesto vaizdus. Senąjį miestą jau keičia modernieji laikai. Daug kur griaujami namai, daug kur restauruojami, kur pripažįstama, turinčius istorinės reikšmės. Apžvelgiame šaunius parkus, senovės bažnyčias, paminklus ir susimąstome prie George Washingtono, pirmojo Amerikos prezidento paminklo, kuris liudija praeiviui kovos už laisvę, laimėjimo bei šio krašto

priskėlimo laisvam gyvenimui laikotarpi.

Skubame atgal į namus. Poniai Gečiauskai laukia su paskutinėmis atsisveikinimo šauniomis vaišėmis. Dar valandėlę prabėgomis kliudome Philadelphijos lietuvių kultūrinį gyvenimą. Ir puiku, kad L. Bendruomenė išsikovojo iš miesto keletą reklaminių lentų, kuriose įrašyta šūkiškai, reikalaujant Lietuvai laisvės ir primeną Sovietų okupaciją. Kiekvienas praeivis bent mintimis sustoja ties mūsų tautos tragedija. Gražiai paminėję ir 25 metų Lietuvos pavergimo sukaktį. Bažnyčiose vyskupo parėdymu buvo perskaitytas ganytojiškas laiškas, primenąs Lietuvos ir kitų Pabaltijo kraštų tragediją. Radio ir televizijos komentatoriai tą dieną komentavo įvykius susijusius su Lietuvos ir kitų kraštų pavergimu. Visa tai buvusi puiki propaganda ir mažai tekaštavusi.

O lietuvių visuomenė Laisvės parke prie paminklo atliko gražias iškilmes ir prie Laisvės Varpo padėjo žuvusių Lietuvos laisvės kovotojų garbei vainiką. Visa tai paliko ir amerikiečių tarpe reikiama įspūdi. Ir džiugu, kad tuos darbus judina mūsų jaunoji, jau čia mokslus baigusi, karta. Garbė jums!

Ir vėl skubame greitkelio stoties link. Paskutinis sudie abiem mielių ponų Gečiauskų šeimoms. Nuoširdus ačiū už malonų priėmimą. Teresėlei ir Algimantui už žygius ir palydas. Geros sveikatos ir laimuzės jums!

Ir vėl rieda traukinys tais pačiais keliais. Lenkiame upes, klonius ir kalnelius. Skubame Pensylvanijos kalnų atšlaitėmis. Prieš mūsų akis pasakiški vaizdai. Upeliai ir žaliuojančios kalnų viršūnės. Traukinys dūsdamas skuba atgal į Chicagą, iš kurios pradėjome tolimą, bet mielą kelionę.

Dar ilgai kalbamės su mielių prietelių Marijos ir Jono Bereišų šeima, kuri mūsų bendros kelionės metu buvo neišsenkančios energijos šaltinis. Mes dar nebaigėme pradėtų pašnekėsių... Dienos per trumpos... laikas per skubiai bėga... Ir vėl mes išsiskiriame akimirka, kuri, tikiu, vėl sugrįš su grįžtančia vasara.

O praeistas laikas nenugrims užmirštini, nes jis paliko savo pėdsakus, sugrįžo mielių prietelių senai matyti veidai ir išgyvenome daug ką iš praeities ir dabarties.

Keliaujant ir rūpesčiai buvo suglaudę sparnus ir į gyvenimą sugrįžo puiki nuotauka, ramus poilsis ir sveikata.

Graži gyvenimo akimirka ir mielos atostogos baigėsi... Rytoj ir vėl darbo diena...

(Pabaiga)

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR
MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

"NAUJIENOS" KIEKVIENO
DARBO ŽMOGAUS
DRAUGAS IR BICIULIS

R. JUKNEVIČIUS...

(Atkelta iš 3 psl.)

žindamas šį spektaklį kaip tikros histrijoninės dvasios polėkingą prasiveržimą, palygindamas jį su commedia dell'arte. Su tuo pačiu pastatymu Stedra gastroliaavo ir Dotnuvos Žemės Ūkio Akademijoje, kur sufleris ir aktoriai turėjo specialiai pasigaminti vietinių aktualijų. Abiejose vietose vaidinimas buvo audringai priimtas, Dotnuvoje po spektaklio buvo surengtas pasakiškas bankietas, R. Juknevičius buvo pasodintas greta rektorius prof. Tonkūno, vietoj gaminamo vyno pagrindys veikė iki pat auslėlės...

Per Skrajojančio Gydytojo repeticijas pirmą kartą pamatė R. Juknevičiaus režisierius-organizacinius talentus. Jis patsai savo nuosavomis miesčionėlio rankomis įvedinėja elektros apšvietimą, pritaikinėja filtrus, prisisėmęs pilną burną vinių kaukši su plaktuku, kišenių prisigriozdinęs visokiausių atsuktuvų, graižtų, segtukų, kišasi į stalių darbus, nurodinėja dailininkui (Step. Žukui), bando muzikos ir garsų plokšteles. Tai visadarbūs praktikas, ko sunku laukti iš menininko kūrėjo. Jo režisieriniam sumanymui turi nusilenkti net universiteto ūkio vedėjas, kurio vos netrenkė apopleksija, kai jis pamatė, kad kažkokie tipeliai ima griauti storą mūrinę sieną didžiojoje iškilmių salėje. Generalinės repeticijos dieną toji orioji salė buvo panaši į mūšio lauką: dulka barstomas tinkas, gražios skylės parkietinėse grindyse, suverstos lentgalių krūvos, fanieros gabalai, dekoracinių dažų puodai, aptaškyti popierių lakštai, visur kopėčios, skiedros, piūvenos, spalvoti lempų gobtuvai, ūžia primusas, kepamos medžioklinės dešrelės, kai kur iškišęs raudoną gurklį ir valstybinės buteliukas (amatininkai, dailininkai ir aktoriai paskutines dvi naktis dirbo be miego). Atrodė, ši salė jau niekada nebus tinkama ne tikrai iškilimams, bet nė seno laužo sandėliui!

Kartkartėmis pro duris įkiša galvą universiteto sargas ar profesorius, griebiasi už plaukų ir, numojęs ranka, pabėga, nei neatsigrieždamas į tą pusę. Administracija, duodama leidimą, tur būt, manė, jog čia tebus nekaltas mėgėjų vaidinimėlis su paspalvinto popieriaus dekoracijomis... na, tačiau jau kartą taip žiauriai sumaitojus sienas, grindis ir net lubas, ne gi atšauksi leidimą! Tame siaubingame chaose viešpatauja vienasmarškinis R. Juknevičius, ranka braukdamas šviesius plankus, šluostydamas prakaitą, komanduodamas ir pats dirbdamas už kelius vyrus, neprarasdamas savo dabitiško paveikslo. Jo komandos, lydimos vieno kito sparnuoto žodelio, gerokai įsipriklydavo bendradarbiams, bet šie, matydami, jog viskas daroma pagal tikslų planą, be tuščio bėginėjimo-trepinėjimo, turėdavo paklusti jo valiai, o dar daugiau — jo fantazijai bei išradingumui. Regis, visiškai ne tas kasdieninis, lėtas, melan-

cholinės šypsenos studentėlis miesčioniukas, lankąs sentimentalines lekt. M. Banevičiaus paskaitas, besivedžiojęs su savo sužadėtine universiteto koridoriuose. Repeticijose pamatė, jog čia juokų nėra, turime reikalo su stipria organizatoriaus valia, psichologo įžvalgumu. Jisai mokėjo tiesiog "įlįsti" į bendradarbio sielą ir iš ten pasiimti, kas reikalinga. Su tokia energija ir planingumu jisai galėjo tikti didelei biznio bendrovei.

Atsimenu, niekaip negalėjau suprasti, kodėl R. Juknevičius ir manė kviesdavo į repeticijas, nors nelankiau jokios vaidybos studijos (visi kiti vaidintojai mokėsi pas Oleką - Žilinską). Vieną vakarą pabandęs mano histrijoninius talentus ir radęs juos nepakankamus, davė man suflerius vaidmenį, kur reikėjo pasakoti universitetines aktualijas.

Kiti repeticijų dalyviai, ginčiamiesi nuo miego, patraukdavo vieną kitą gurkšnelį iš buteliuko, bet R. Juknevičius, šiaip jau laišuko draugas, darbo metu alkoholi palikdavo ramybėje. Šio įpročio laikėsi ir vėliau, savo režisierinio zenito metais, žinoma, po premjeros nesitenkindavo vaisvandeniais...

Skrajojančio Gydytojo spektaklį visa galva aukščiau iškėlė virš bendro tuometinių mėgėjų teatrų lygio ne vaidyba, bet režisieriaus išradingumas, eksperimentai, aktualijos. Akade-

miniam jaunimui, ištroškusiam naujovių, šis originalus pastatymas padarė įspūdį, o pačiam R. Juknevičiui buvo pirmas puslapis nemažoje būsimųjų laimėjimų knygoje, patiems vaidintojams išvirkštė entuziazmo (vėliau jie visi sudarė Jaunųjų Teatro ansamblį, vaidino Dėdės Tomo Lūšnelę ir Meile Nežaidžiama). Be to, galėjo prisiplakti ir jaunąjį režisieriaus prestižo sumetimais teatrinio renesanso eroje, atvykus Olekai - Žilinskui. Galia, kad Stedra universitete tesuspindėjo meteoru ir po vieno veikalo išsiardė, studentams-aktoriams tapus tikrai aktoriais. Tik gerokai vėliau Teatro Seminaro auklėtiniai (Alg. Jakševičius, Ant. Rūkas ir kiti) suorganizavo eksperimentinę studiją ir pastatė kelius spektaklius.

Stedros laikais R. Juknevičius, J. Grybauskas, Alg. Jakševičius ir šių eilučių autorius atlikome teatrinę maldininkų kelionę į Rygą, kur per Velykų atostogas rusų dramų teatras vaidino M. Gogolio Revizorių su garsiuoju stanislavskiniu aktorium M. Čechovu, be to, nacionalinėje operoje ėjo Max Reinhardto pastatyta operetė Šikšnosparnis.

Po spektaklio parėję didelį viešbučio kambarin, išgėrėm. Mus aplankė viena pažįstama iš Kauno kolegė, ištekėjusi už latvių veikėjo. R. Juknevičius geroje nuotaikoje (po gero vaidi-

Gina Lollobrigida vaidina naujame filme ir telefonuoja savo pažįstamiems.

nimo) būdavo nepamainomas pramogininkas, nors kartais su geroka priekabumo doze, J. Grybauskas taip pat jautėsi devintame danguje po M. Čechovo vaidybos, ypač scenos, kai revizorius provincijos restorane valgo mėsos kepsnį, kietesnį už bato puspadį, — ir, dievaži, tikrai valgo!

(Bus daugiau)

AUKOKITE
NAUJIEŅŲ
MAŠINŲ FONDUI

JEI JŪS NORITE SIŪSTI
SIUNTINIŲ — DOVANAS Į USSR
NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI
ŽINOMOS FIRMOS

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED BY VNESPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA

1530 Bedford Avenue, Brooklyn 16, N. Y.

Tel. IN 7-5522

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynei ir kitų daiktų.

Firma — skyriai atidaryti kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto iki 4 val. popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	73 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLEN TOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	—	HE 5-1654
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	232-2942
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO 12, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 SOUTH AVENUE,	—	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980
SO. BOSTON, MASS.	396 WEST BROADWAY	—	AN 8-1120
TRENTON 10, N. J.	1152 DEUTZ AVENUE	—	EX 2-0306

KAZIMIERAS OLEKA

IŠ ATSIMINIMŲ APIE MARIJAMPOLĖS GIMNAZIJĄ 1894-1898 M.

(Skaityta Zanavykų Klube Muenchene)

(Tęsinys)

Svarbiausias dalykas buvo laikoma rusų kalba, 6 valandos per savaitę. Ją mūsų klasėje dėstė pats gimnazijos inspektorius, rusas Voinič. Tai buvo jau nejaunas vyras, vidutinio ūgio su akiniiais. Gerokai neprimatydavo, už ką mokiniai jį praminė "akloji višta". Jis buvo seniausias gimnazijos mokytojas, pergyvenęs eilę direktorių. Jam buvo pavesta internato globa. Vakarašais mėgdavo lankytiis privačiuose bendrabučiuose, o dažniausiai internate. Mėgdavo ieškoti pas mokinius uždraustų raštų, nepraeidavo neapžiūrėjęs lovų, ar nėra kartais įkišta nelegalios literatūros. Darydamas revizijas lovose, teisdavosi, kad noris patikrinti, ar nelaiikoma lovose nešvarių baltinių. Visados nešiodavosi su savim knygutę su mokinių sąrašais. Jeigu kas iš mokinių jam nepatikdavo, tuojau įtraukdavo į knygutę "drian".

Šitas pažymėjimas atsiliepdavo paskui statant pažinį iš elgesio. Per rusų kalbos pamokas buvo labai nuobodūs, bet pažymius statydavo, atrodė, teisingai, nedarydamas ypatingos protekcijos rusams. Nuo pat pradžios, kaip tik pradėjo mokytojauti gimnazijoje, rašto darbus jis duodavo mokiniams tom pačiom temom. Tą įprotį greit pastebėjo marijampoliečiai. Ir viena pirkklė, izraelitė, vadina ma tarp mokinių "šacharaika" pradėjo rinkti geresnius mokinių darbus ir vėliau pardavinėti sekančioms moksleivių kartoms. Su laiku prasidėjo pasitaikyti, kad šacharaika vienodo turinio darbus parduodavo keliems mokiniams, o jie juos perrašę įteikdavo mokytojui.

Voinič kai kada pastebėdavo darbų vienodumą. Niekaip negalėdavo suprasti, iš kur atsiranda toks minčių sutapimas pas du ar tris mokinius. Varydavo mokinius su panašiais darbais prie lentos, liepdavo dar kartą lentoje parašyti tą patį darbą. Ir, kada parašyti lentos darbai vistiek sutikdavo vienas su kitu, Voinič nusiramindavo ir statydavo po 3.

Voinič, nežiūrint išstarnautų metų, nebuvo keliamas į direktorius. Į tą vietą patekdavo asmenys labiau pasižymėję įvairiais projektais rusifikacijai skleisti. Patį internatą sugalvojo ne jis, bet direktorius Solovjevič, ėjęs tas pareigas prieš 1894 metus.

Liko atminty tikybos mokytojas kun. Michnevičius. Jis buvo pagarsėjęs, kaip "drąsuolis", apsiėmęs dėstyti katalikams tikyba rusų kalba, nežiūrint to, kad Varšuvos apygardoje buvo paskelbtas tikybos dėstymui rusų kalba boikotas, ir kad jis pats, Michnevičius per mažai mokėjo rusų kalbos. Pamokas dėstyda-

mas taip darkė rusų kalbą, kad net žemesniųjų klasių mokiniai negalėdavo susilaikyti kartais nuo juoko. Kiek atsimenu, mokiniai labiausiai juokdavosi iš kinų pavadinimo. Kun. Michnevičius rusišką žodį "kitaici" išardavo kaip tai keistai, pas jį išeidavo ne tiek kitaici, bet kas tai panašus į "kitajaici". Bendrai jo rusų kalba buvo panaši labiau į lenkų kalbą. Jeigu ir pasitaikydavo jo kalboje koks grynai rusiškas žodis, tai jis jį sulenkindavo, dėdamas jam kirtį ant priešpaskutinės balsės. Tad vargu kun. Michnevičių galima kaltinti boikoto laužymu ir pravardžiuoti batiuška. Kaip mokytoju, negalima buvo juo skųstis, tikybos pamokas mėgdavo pajvairinti pasakojimais apie misionierių veikimą Azijos kraštuose. Tarp kitko minėdavo Indijos misionierių kun. Zaleskį. Anot kun. Michnevičiaus, tas misionierius buvęs aptikęs Indijos gyventojus, kurių kalba esanti labai panaši į lietuvių kalbą. Galima esą beveik be vertiko susikalbėti. Tačiau, vėliau pasirodė, kad nors Indijoje yra apie 14 kalbų, bet tokios, kaip pasakojo Michnevičius, niekas nėra sutikęs. Nerado jos ir mūsų keliautojas Šalčius, išvaikščiojęs Indiją pėsčiomis. Išskyrus žodžius (Takli ir Khaddar) takli (staklės), prietaisas, kuriuo gaminama Khaddar (skuduras) panašumo beveik nerandama.

Kun. Michnevičius neblogai sugyveno su mokiniiais, tarp jo ir mokinių jokių nesuipratimų nebūdavo. Jeigu neskaityti mažų susidūrimų su Kybartų munitinės nario sūnum Pliopliu, kuris pamokos metu buvo įpratęs įsigilinti ne tiek į mokytojo pasakojimus, kiek į savo kelnaičių tvarkymą. Kitų mokytojų pavardės išnyko iš atminties. Išskyrus lenkus mokytojus, kiti stengėsi mums įkvėpti rusų dvasios. Atsimenu vieną atsitikimą su mokiniu Terebešu, lenku. Jis per vokiečių kalbos pamokas parašė vokiečių diktantą ne gotiškom, bet rusiškoms raidėmis. Sąsiuvinys su diktantu buvo atiduotas mokytojui vokiečiui ir atrodė, buvo viskas tvarkoje. Bet kaip mokytojas namie, tikrindamas darbus, aptiko Terebešo darbą, tai jis labai supyko ir ant rytojaus nunešė parodyti gimnazijos administracijai ir prašė nubausti Terebešą. Mokytojų dauguma su direktorium priešaky pasijuokė iš to prašymo ir nieko baisaus Terebešo darbe nematė. Buvo reikiama nuomonės, kad, jeigu Terebešas būtų rusų diktantą parašęs gotiškom raidėmis, tai toks dalykas būtų baustinas. Šį kartą ponui vokiečių mokytojui buvo patarta pasitenkinti žyminio sumažinimu.

Tačiau dėl vieno mokytojo, Vinco Staniškio, tenka pakalbėti atskirai ir kiek plačiau. Staniškis buvo baigęs Maskvos universitete filosofijos skyrių. Ma-

rijampolėje, be lotynų ir graikų kalbų, jis dėstė lietuvių kalbą, kurios studijavimas nebuvo privalomas. Lietuvių kalbai buvo skiriama po 2 valandas per savaitę; šias pamokas lankė vien lietuviai, neįsirašė nė vienas lenkas; tuo kaip ir parodydami, kad lietuvių kalba jiems yra svetimai ir nereikalinga.

Dr. Grinius savo atsiminimuose rašo, kad Vincas Staniškis lietuvių kalbą dėstė nelabai įdomiai. Gal tas iš dalies tiesa. Įvertinant Staniškio dėstymą, tenka prisiminti, kokiose sąlygose jisai turėjo dirbti. Lietuvių kalbos pamokas įvedė rusai po to, kaip buvo uždrausta lietuviams vartoti lotynų raides. Tikslas buvo išmokyti ir priprastinti lietuvius moksleivius, būsimus krašto švietėjus, prie naujos rašybos "kirilicės" raidėmis. Staniškis priklausė prie tų asmenų, kurie boikotavo naują rašymą rusiškoms raidėmis. Nors mums mokiniams jis buvo apdalinęs Schikoppo gramatiką, rašytą rusiškai su lietuviškais tekstais, rašytais rusiškoms raidėmis, bet ją faktiškai nenaudojo ir iš jos jokių pamokų mums neuždavinėjo. Mes, belankydami Staniškio pamokas per eilę metų, neišmokom lietuviškai rašyti. Lotynų raidėmis jis negalėjo mokyti, nes jis buvo labai sekamas. Be to, mes tuo laiku dar neturėjome geros lietuvių gramatikos. Vincas Staniškis pamokas praleisdavo pasikalbėjimuose, pan., kaip rašo dr. K. Grinius, versdamas lietuviškai įvairius rusiškų pavadinimus, kaip gimnazistas ir nelabai nusisekusį "klesinį" ir pan.

Varšuvos mokslo apygarda nebuvo nustatiusi lietuvių kalbai dėstyti jokių taisyklių, kaip tai buvo daroma su kitomis kalbomis. Viskas buvo palikta mokytojo nuožiūrai. Ir todėl Staniškis mums nieko neužduodavo ir mes nerašėme jokių darbų. Savo pasikalbėjimuose su mokiniiais mokėjo nors ir labai atšargiai numyše žadinti lietuvišką susipratimą. Tai buvo jo nuopelnas. Šiose pamokose mes gaudavom išgirsti, kad lietuvių kalbą mokslo vyrai yra labai aukštai įvertinę ir ją gerbia. Staniškį laikėm padoritu mokytoju, bet didelės simpatijos jam neturėjom. Buvo pajuokijama jo didelė, tuomet dar visai juoda barzda, kuri jį darė labai panašų į miestelio izraelitą. Pasakodavo, kaip anekdotą, kad vieną rudenį naujokų šaukimo metu, jis nusigėrusių jaunuolių gatvėje buvo palaikytas už izraelitą ir norėta jį nuo šešupės tilto įmesti į vandenį. Tik prašnekus jam lietuviškai ir pasiskius, kad jisai esąs iš Gižų apylinkės, buvo naujokų paleistas.

Ta aplinkybė, kad Marijampolėje jis buvo sukūręs lenkišką šeimą, augino sūnų lenkiškoje dvasioje, mums atrodė keista ir nesuderinama su jo pasikalbėjimo temomis per pamokas. Vėliau, kai buvo iškeltas į Lomžą, jis nutraukė ryšius su lietuviiais. Pirmo pasaulinio karo metu man teko matyti Vincą Staniškį vasarą Eupatorijos kurorte. Jis sėdėjo už stalo val-

gykloje pietų metu ir kalbėjosi lenkiškai su šalia sėdinčia ponija. Prie to pat stalo sėdėjau aš su pažįstamu. Aš atpažinau seną savo mokytoją ir pradėjau su savo draugu kalbėti lietuviškai kiek garsiau, kad Staniškis, išgirdęs turėtų progos prisidėti prie mūsų pašnekosio. Bet jis nekreipė dėmesio ir toliau kalbėjosi su savo ponija, glostydamas savo barzdą. Pamaniau, kad jis nenori išsiduoti prieš poniją, kad jis ne lenkas.

Tuo metu lenkai labai didžiavosi esą lenkai, nes rusų vyr. kariuomenės vadas Nikolai-Nikolajevič, caro Nikolajaus tikras dėdė, niekieno neįgaliotas, buvo paskelbęs Lenkiją nepriklausoma valstybe. Lenkai buvo išskirti iš kitų "inorodzu" ir pagerbti atleidimu iš rusų globos. Rusams buvo labai reikalingos lenkų simpatijos, kad geriau sektųsi karas su vokiečiais, ėjęs lenkų žemėse. Bet tai buvo popierinis Lenkijos pripažinimas. Iš tikrųjų nebuvo sudaryta atskira Lenkijos vyriausybė. — lenkai buvo imami į rusų kariuomenę ir seni rusų valdininkai pasiliko savo vietose. Tik į karo pabaigą, esant Rusijoje Vanovskiui karo ministėriui, buvo leista lenkamis steigti lenkų dalinius, kaip latviamis latvių dalinius.

Grįždamas prie gimnazijos, turiu pridurti, kad Marijampolėje išėjau 5 klases. Mes moksleiviai nė kiek nesurūsėjome, o priešingai — rusinimo pastangos privedė prie to, kad mes pradėjom jaustis lietuviiais. Mano draugai, kai baigė 4 klasių kursą, apie 14—15 asmenų, išvažiavo į Seinų dvasinę Seminariją. Kiek atsimenu, tai buvo: Vladas Draugelis, Vincas Bartuška, Antanas Polubinskas, Grajauskas, Radžiūnas, Račūnas, Pranas Baltrušaitis, Jonas Kasakaitis, Gergelis ir kit., kurių pavardes pamiršau. Visi jie baigė Seinų Seminariją ir kungavo Lietuvoje, išskyrus Joną Kasakaitį, kuris persikėlė į JAV ir dabar yra šv. Kazimiero bažnyčios rektorius Pittstone. Taip pat neblogai išėjo su tais mokiniiais, kurie nevažiavo į Seinus, o tęsė mokslus gimnazijoje ir univeritetuose, kaip Jonas Valtys, Jonas Stankevičius, Kazimieras Alyta, Albinas Michnevičius, Jonas Aleksa, Antanas Rucevičius, Jonas Kašinskis, Demikis ir kit. Visi jie vienu ar kitu būdu 1919—1920 metais prisidėjo prie Lietuvos atstatymo darbo. Tad rusifikatorių viltys, sudėtos į Marijampolės internato įsteigimą, pasiliko bergždžios.

(Pabaiga)

**Help Keep
America Strong**

Save regularly with
U.S. SAVINGS BONDS